

MERIKARVIA ja KRISTIINANKAUPUNKI Pyynevankankaan tuulipuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologinen inventointi 2023

**Tomi Kuljukka &
Alexander Suvorov**

Tilaaaja: Ilmatar Energia Oy

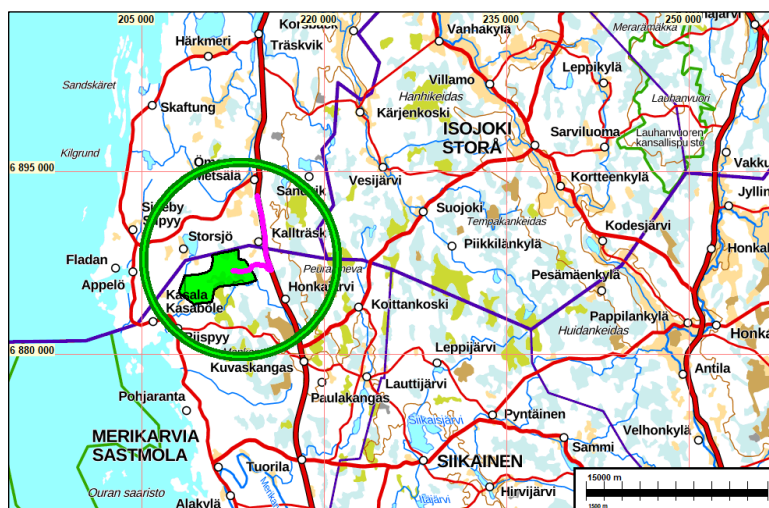
Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat ja kohdeluettelo	3
Vanhoja karttoja	4
Inventointi.....	5
Maastotyö.....	6
Tulos	6
Lähteet	7
Yleiskuvia	7
Kiinteät muinaisjäännökset	8
1 MERIKARVIA HEIKINTALO	8
2 KRISTIINANKAUPUNKI SIDEBY-VIERTOLA	10

Kansikuva: [Kohteen 1](#) suurin röykkiö, kuvattu etelään.

Perustiedot

- Alue:** Merikarvian Pyynevankankaan tuulipuiston hankealue ja sen sähkönsiirtoreitit 200 m leveässä käytävässä. Hankealueen laajuus on 13,9 km² ja sähkönsiirtoreitti on pituudeltaan n. 8,1 km.
- Tarkoitus:** Selvittää tuulipuiston suunnittelualueen sekä sähkönsiirtoreitin muinaisjäännökset ja muut suojeltavaksi katsottavat arkeologiset kohteet.
- Maastotyö:** syyskuun puoleessa välissä 2023
- Tilaja:** Ilmatar Energia Oy.
- Tekijät:** Tomi Kuljukkanen & Alexander Suvorov.
- Tulokset** Tutkimusalueelta tunnetaan yhteensä kaksi arkeologista suojelukohdetta. Molemmat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä (sm), joista toinen on pronssikautinen hautaröykkiö ([1 Merikarvia Heikintalo](#)) ja toinen kivikautinen asuinpaikka ([2 Kristiinankaupunki Sideby-Viertola](#)).

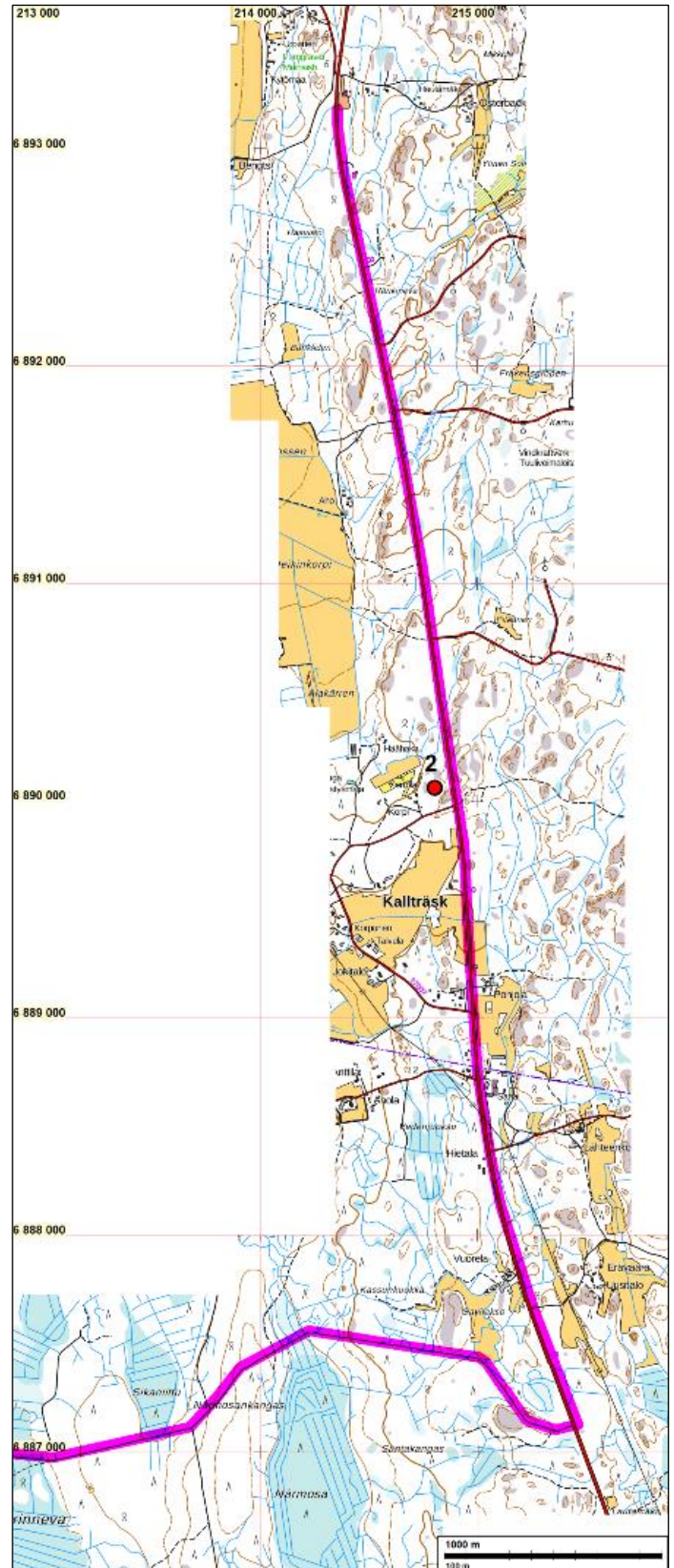
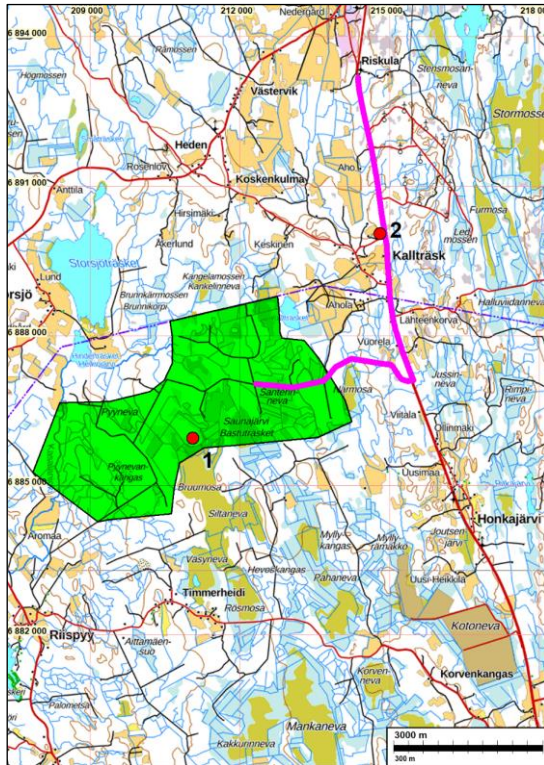
Tutkimusalueen sijainti.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 08/2023, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 08/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja talletettu Mikrolit Oy:n palvelimella.

Yleiskartat ja kohdeluettelo

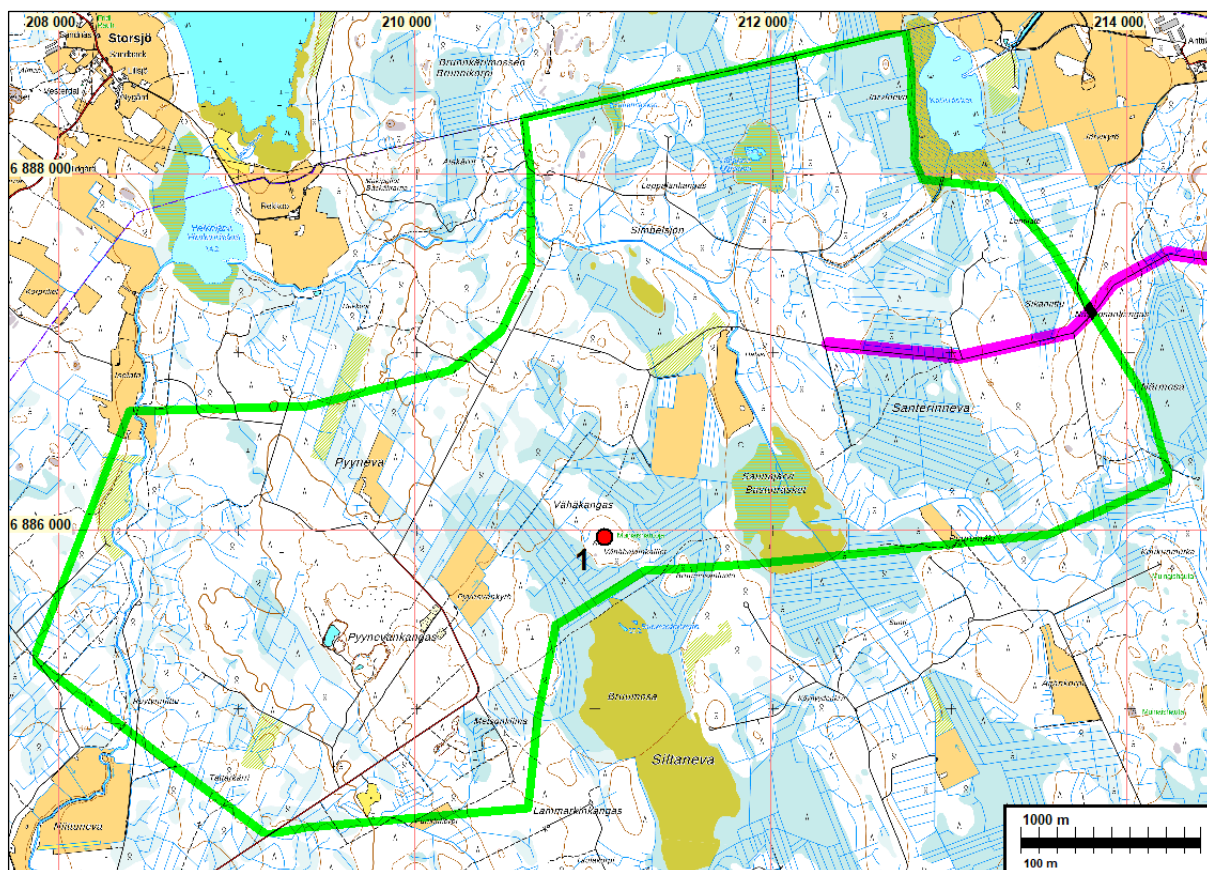
● = Kiinteät muinaisjäännökset

Tuulipuiston hankealue vihreällä ja suunniteltu sähkönsiirtoreitti purppuralla

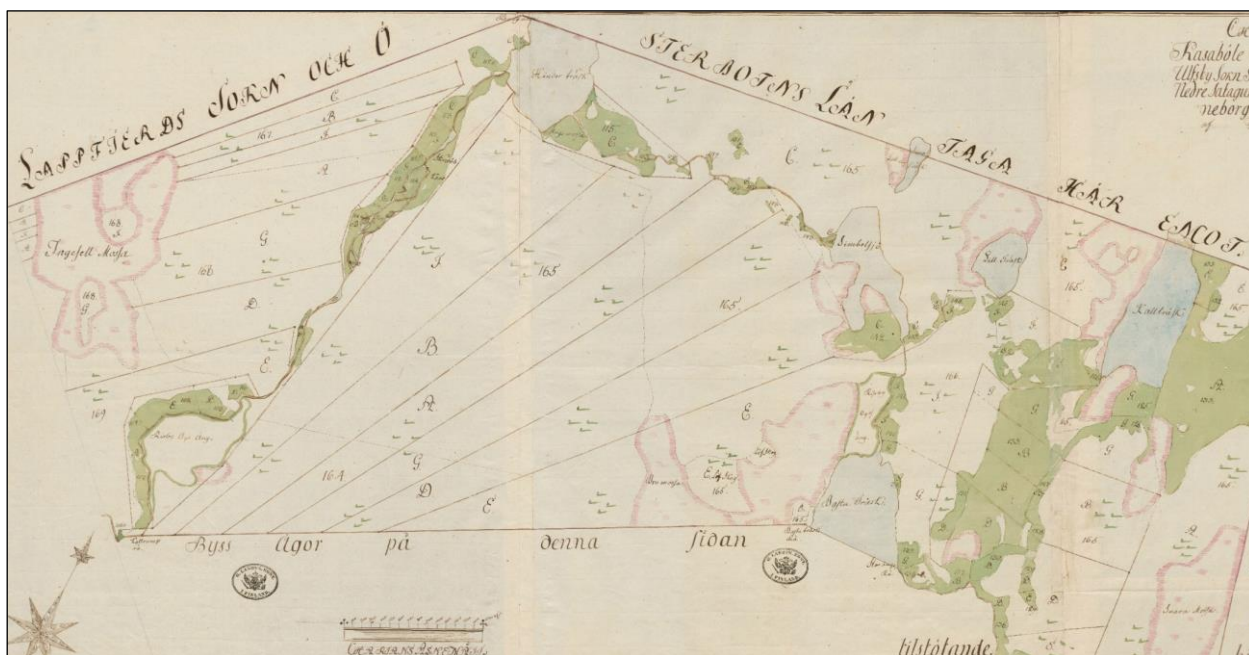
Kohteet:

- 1 Merikarvia Heikintalo
Pronssikautinen röykkiö
mj tunnus 484010016
N 6885964 E 211056
- 2 Kristiinankaupunki Sideby
-Viertola
kivikautinen asuinpaikka
750010004

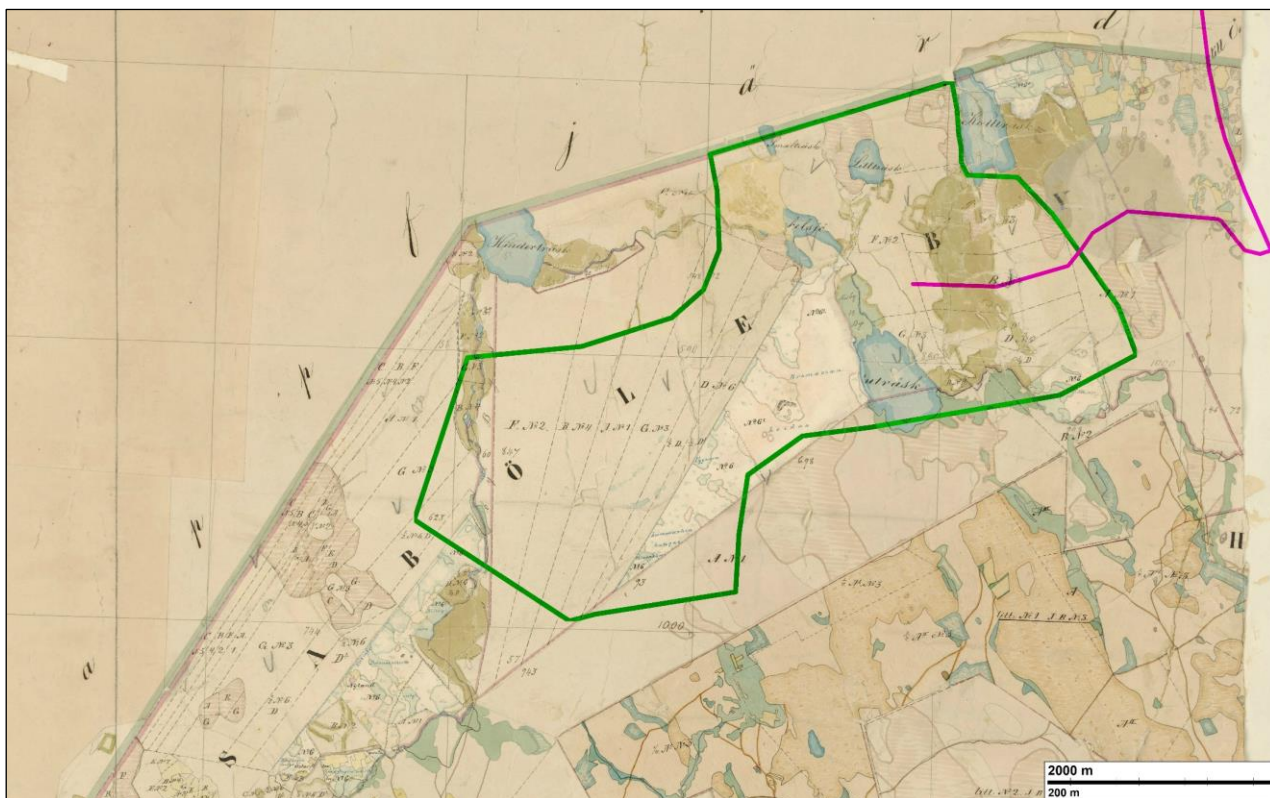

Hankealue

Vanhoja karttoja

Ote vuoden 1796 Kasalan isojakokartasta. Tutkimusalue sijaitsee itäpuolella olevan Kallträskin länsi- ja eteläpuolella sekä pohjoisessa olevan Hinderträskin eteläpuolella. Tutkimusalueella ei sijoitu kartassa merkintöjä, jotka mahdollisesti viittaisivat muinaisjäännöksiin.

Ote vuoden 1853 Merikarvian pitäjänkartasta. Se perustuu pääosin 1796 isojakokarttaan. Pälle piirroksia ei alueen kohdalla näytä olevan. Arkeologisesti mielenkiintoisia merkintöjä ei alueelle kartassa sijoitu. Asutusta ei ole ollut. Niittyjä on ollut.

Inventointi

Merikarvian Pyynevankankaalle on suunnitteilla tuulivoimapuisto. Ilmatar Energia Oy tilasi tuulivoimapuiston hankealueen ja sähkönsiirtoreitin arkeologisen inventoinnin Mikrolitti Oy:ltä. Tomi Kuljukkanen ja Alexander Suvorov tekivät inventoinnin maastotyön syyskuun puolella välillä, muutamien päivien aikana, työn kannalta hyvissä olosuhteissa.

Inventoitava tuulipuistoalue sijaitsee Merikarviassa ja sähkönsiirtoreitti pääosin Kristiinankaupungissa. Tuulipuiston alue on laajuudeltaan 13,9 km², ja se rajautuu lännessä Kasalanjoen läheisyyteen, etelässä Saunajärven suoalueeseen, idässä Narmösaan ja pohjoisessa Satakunnan ja Pohjanmaan läänien rajalle. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti kulkee tutkimusalueen itärajalta Valtatie 8:an varteen. Valtatien reunaa pitkin se kulkee pohjoiseen Riskulan kohdalle. Sähkönsiirtoreitti on tuulipuiston hankealueen ulkopuoliselta pituudeltaan n. 8,1 km.

Tuulipuiston hankealueella ovat inventoineet Ari Siiriäinen vuonna 1967 ja Turun yliopisto vuonna 1986 (jälkimmäisestä ei ole saatavilla raporttia). Sähkönsiirtoreitin alueella ovat inventoineet Hiekkänen (1980) ja Laulumaa (2006). Hiekkäsen inventointi keskittyi Siipyn alueelle ja VT 8:n varrelle. Laulumaan inventointi kattoi koko Kristiinankaupungin, joskaan ei ole tietoa onko inventoinnissa tutkittu maastoja juuri hankealueen tai sähkönsiirtolinjojen kohdilla.

Tutkimusalueen maasto muodostuu lähinnä soista ja suometsistä, maaperä alueella on suurimalta osin moreenimaata. Tutkimusalueen eteläosassa on Saunajärven suoalue, tutkimusalueen lounaiskulmassa sijaitsee Pyynevankangas, joka on maaperältään hiekkaa. Alueen länsireunassa on pohjois-eteläsuuntaisesti kulkeva ja Itämereen laskeva Kasalanjoki, joka lähtee tutkimusalueen ulkopuolella olevasta Heikinjärvestä. Heikinjärveen laskee Saunajärven

suoalueelta virtava joki, joka kulkee tutkimusalueen keskellä. Alueen koillisnurkassa sijaitsee pieni Vähjäjärvi.

Tutkimusalue sijaitsee korkeustasoilla 15–30 m mpy., sähkönsiirtoreitillä korkeustasot ovat 40 m mpy. tuntumassa. Muinainen Itämeri on ulottunut alueelle pronssikaudelta rautakauden alkupuolelle. Siten tutkimusalueella voi näiden korkeustasojen puolesta sijaita esihistoriallisia jäännöksiä.

Vuoden 1798 Kasalan isojakokartalla sekä vuoden 1853 Merikarvian pitäjänkartalla tutkimusalue on Kasalan kylän asuttamatonta takamaata. Vuoden 1846 Lapväärtin pitäjänkartalla sähkönsiirtoreitti kulkee pääsääntöisesti Metsälän kylässä. Lapväärtti kuuluu Pohjanmaan maakuntaan ja historialliseen Vaasan lääniin. Kaikkia sähkönsiirtolinjan isojakokarttoja ei katsottu tarpeelliseksi tarkistaa, sillä edellä mainitut pitäjänkartat perustuvat isojakokarttoihin, ja niiden perusteella seudun historiallisen ajan asutuksen sijainnista ja maankäytön historiasta saadaan tässä tapauksessa riittävän hyvä käsitys. Tutkimusalueella eikä sähkönsiirtolinjalla ole yllä mainituilla kartoilla mitään merkintöjä, jotka voisivat viitata suojeltavaksi katsottaviin arkeologisiin jäännöksiin.

Suunnitellun tuulipuiston alueelta ja sähkönsiirtoreitin varrelta tunnetaan entuudestaan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä: pronssikautinen hautaröykkiö [1 Merikarvia Heikintalo](#) ja kivikautinen asuinpaikka [2 Kristiinankaupunki Sideby-Viertola](#).

Maastotyö

Maastotöiden valmisteluvaiheessa tutkittiin Maanmittauslaitoksen 5 p/m² -laserkeilausaineistosta laadittua rinnevarjostetta, josta etsittiin arkeologisiin jäännöksiin viittaavia maastonmuotoja. Rinnevarjosteesta havaittiin muutama kuoppamainen ja kumparemainen anomalia, jotka tarkastettiin maastossa. Anomaliat eivät osoittautuneet arkeologisesti merkittäviksi – olivat luontaisia tai selvästi nykyaikaisia kaivantoja.

Maastotyössä tarkastettiin tutkimusalueen potentiaalisiksi koetut kuivat maat, erityisesti alueen itäosa, jossa on kangasalueita esihistorialle sopivalla korkeudella. Alue on enimmäkseen suomet-sää ja kivikkoista metsää. Alueella on yksi suurempi hiekkakangas, Pyynevankangas, joka tarkastettiin maastossa tarkemmin. Tarkastimme mm. tutkimusalueen koilliskulman pienen kalliosaarekkeen Järvinevan pohjoispuolella sekä Valtatie 8:an itäpuolella olevan Ollinmäen kalliosaarekkeen varhaismetallikautisten hautaröykkiöiden varalta.

Entuudestaan tunnetut kiinteät muinaisjäännöskohteet, pronssikauden hautaröykkiö [1 Merikarvia Heikintalo](#) ja kivikautinen asuinpaikka [2 Kristiinankaupunki Sideby-Viertola](#) tarkastettiin maastossa. Molemmat kohteet todettiin aikaisempien kuvailujen mukaisiksi.

Tulos

Tuulipuiston hankealueelta, ja suunnitellun sähkönsiirtolinjan yhteydestä tunnetaan edelleen yhteensä kaksi arkeologista suojelukohdetta. Molemmat ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä (sm), joista toinen on pronssikautinen hautaröykkiö ([1 Merikarvia Heikintalo](#)) ja toinen kivikautinen asuinpaikka ([2 Kristiinankaupunki Sideby-Viertola](#)). Muita, ennestään tuntemattomia, suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä ei inventoinnissa todettu.

4.12.2023

Tomi Kuljukka & Alexander Suvorov,
Mikroliitti Oy

Lähteet

- Helsberg, M. 1796. Charta öfver Kasaböle Bys Ägor uti Ulfsby Sokn. Sastmola Palkoral Nedre Satakunda Härad och Björneborgs Län. Maanmittauslaitos.
- Hiekkanen, M. 1980. Siipyyn esihistoriallisten muinaisjäännösten perusinventointi 1980. Museo-
virasto.
- Laulumaa, V. 2006. Kristiinankaupunki. "Ajan jälkiä muuttuvassa maisemassa" -hankkeen mui-
naisjäännösinventointi v 2006. Museovirasto.
- Pitäjänskartta 1853, 1231 08 Merikarvia. 1846, 1231 12 Lapväärtti. Maanmittauslaitos.
- Peruskartta 1972, 1231 08. Maanmittauslaitos.
- Siiriäinen, A. 1967. Esihistoriallisen osaston kiinteiden muinaisjäännösten inventointiluettelo.
Muinaistieteellinen toimikunta.

Yleiskuvia

Vasemmalla. Pyynevankankaan lammen luoteispuolella oleva metsäkangas

Vasemmalla. Tutkimusalueen koilliskulman pieni kalliosaareke Järvinevan pohjoispuolella. Kuvattu luoteeseen. **Oikealla.** Tutkimusalueen keskustassa Vähäkankaan pohjoispuolella oleva polku. Kuvattu etelään.

Vasemmalla. Tutkimusalueen lounaiskulmassa olevan Tattarkärren hakkuuaukea. Kuvattu lounaaseen.

Oikealla. Ollinmäellä, Vt 8:an itäpuolella oleva kalliainen alue. Kuvattu länteen.

Kiinteät muinaisjäänne

1 MERIKARVIA HEIKINTALO

Mjtunnus: 484010016

Status: kiinteä muinaisjäänne (sm)

Ajoitus: varhaismetallikautinen pronssikautinen

Laji: hautapaikat hautaröykkiöt

Koordin: N 6885964 E 211056 Z 27,5

Tutkijat: Siiriäinen 1967 inventointi; Turun yo 1986 inventointi; Kuljukka & Suvorov 2023

Sijainti: Paikka sijaitsee Vähäkankaalla olevalla kalliosaarekkeella ojitetun metsän keskellä.

Huomiot: Muinaisjäänne rekisteri: Röykkiöt sijaitsevat Siltanevan luoteispuolella, Saunajärvestä 600 m lounaaseen matalalla itä-länsi-suuntaisella kalliopaljastumalla. Röykkiöiden koot ovat 7,5 x 7 x 0,4 m, 5,8 x 4,9 x 0,6 m, 6,3 x 5,4 x 0,7 m, 7,6 x 7,3 x 0,9 m.

Kuljukka & Suvorov 2023: Röykkiöt ovat Siiriäisen (1967) tekemien kuvailujen mukaisessa kunnossa. Neljä röykkiötä on rakennettu melko yhteneväiseen linjaan luoteis-koillis suuntaisesti. Suurimman röykkiön (alakohde 3) keskustassa on melko epäsymmetrinen kuopanne. Myös röykkiön 4 keskellä on kuoppa, röykkiö 2 taas vaikuttaa hajotetulta eikä siinä ole yhtä selkeää kuoppaa keskellä. Läntisin röykkiö 1 on rakennettu muista röykkiöistä korkeammalle kallioterassille ja se vaikuttaa suurimmaksi osaksi ehjältä. Röykkiöiden keskustan kuopat voivat viitata haudanryöstelyyn, sisäisten hautarakenteiden sortumiseen tai molempiin.

Alakohteet:

kaikki ovat tyypiltään *hautaröykkiöitä* ja ajoitukseltaan *pronssikautisia*.

Röykkiö 1

Kuvaus: Läntisin röykkiö, joka on rakennettu muusta maastosta korkeammalle kallioterassille. Röykkiö vaikuttaa ehjältä.

Koordinaatit: P: 6885926 I: 211003

Röykkiö 2

Kuvaus: Mahdollisesti hajotettu röykkiö, jonka keskellä epämääräinen kuoppa. Röykkiön päällä kasvaa puita.

Koordinaatit: P: 6885955 I: 211041

Röykkiö 3

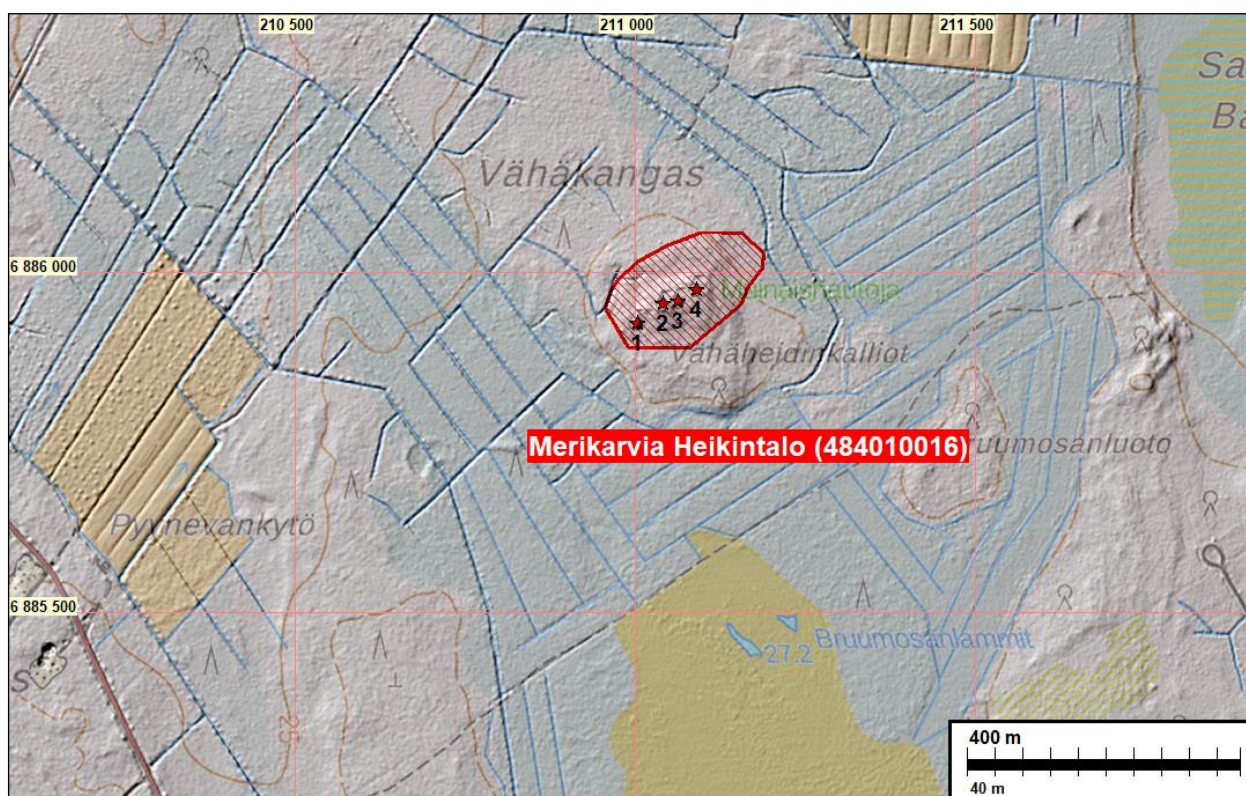
Kuvaus: Kohteet suurin röykkiö, jonka keskellä on kuoppa.

Koordinaatit: P: 6885958 I: 211063

Röykkiö 4

Kuvaus: Kohteen itäisin röykkiö, jonka keskellä on kuoppa.

Koordinaatit: P: 6885975 I: 211090

Kiinteä muinaisjäännös rajattu punaisella. Alakohteet numeroiduilla tähtikuvioilla.

Vasemmalla. Suurin, röykkiö 3 kuvan keskellä, kuvattu etelään. **Oikealla.** Sama röykkiö lähempää, jossa näkyy paremmin keskustan kuoppa. Kuvattu itään.

Vasemmalla. Läntisin rökkiö 1, joka on rakennettu muusta saarekkeesta kohollaan olevalle kalliolle. Rökkiö on kalliossa olevan uran oikealla puolen. **Oikealla.** Rökkiö 2, joka näyttää hieman hajotetulta. Kuvattu itään.

Itäisin rökkiö 4, jonka keskellä näkyy kuoppa. Kuvattu länteen.

2 KRISTIINANKAUPUNKI SIDEBY-VIERTOLA

Mjtunnus: 750010004

Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikat

Koordin: N 6890058 E 214802 Z 42,5

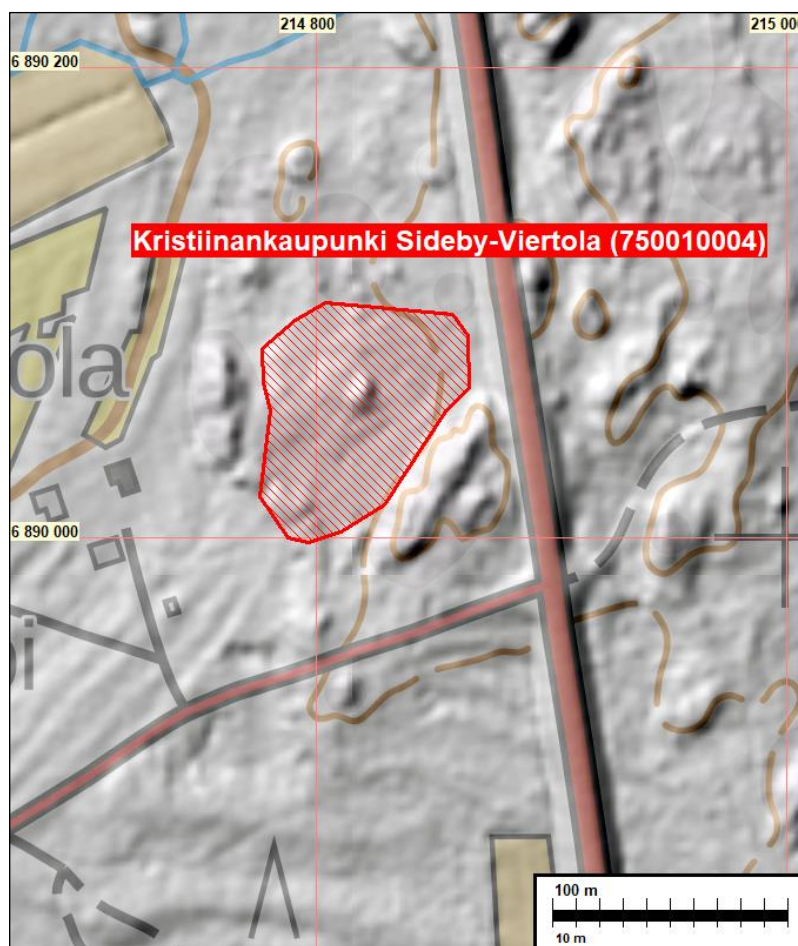
Tutkijat: Markus Hiekkänen 1980 inventointi; Vesa Laulumaa 2006 inventointi; Kuljukka & Suvorov 2023

Sijainti: Paikka sijaitsee muutamia kymmeniä metrejä Vt 8:n länsipuolella, heti Kallträsketistä pohjoiseen.

Huomiot: *Muinaisjäännösrekisteri:* Kohde sijaitsee muutamia kymmeniä metrejä vt 8:n länsipuolella, heti Kallträsketistä pohjoiseen. Asuinpaikka on kallioiden väliin jäävällä hiekkaisella pellolla.

Pellon laajuus on n. 70 x 40 m, asuinpaikka voi jatkua hieman laajemmallekin. Tarkastushetkellä pelto oli kesannolla.

Kuljukka & Suvorov 2023: Paikalla ei enää ole peltoa vaan kohde on metsittynyt.

Kiinteä muinaisjäännös rajattu punaisella.

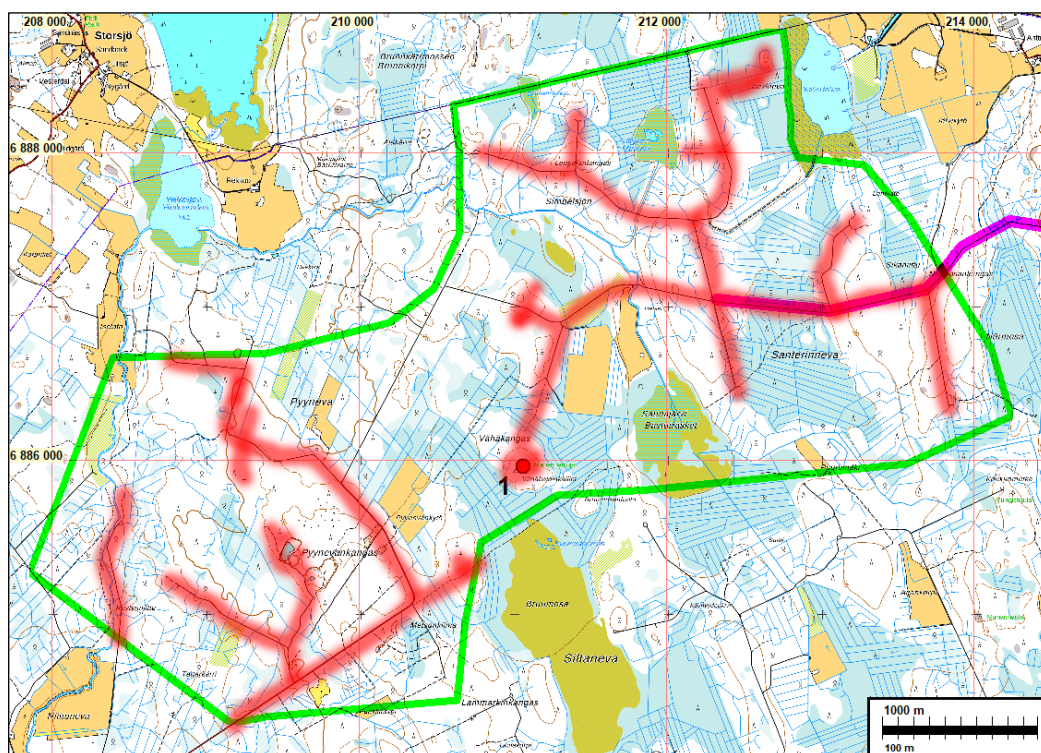
Vasemmalla. Kohteen länsiosa, kuvattu länteen. **Oikealla.** Kohteen länsiosa, kuvattu kaakkoon.

Liite raporttiin: Merikarvia Pyynevankangas, tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi 2023

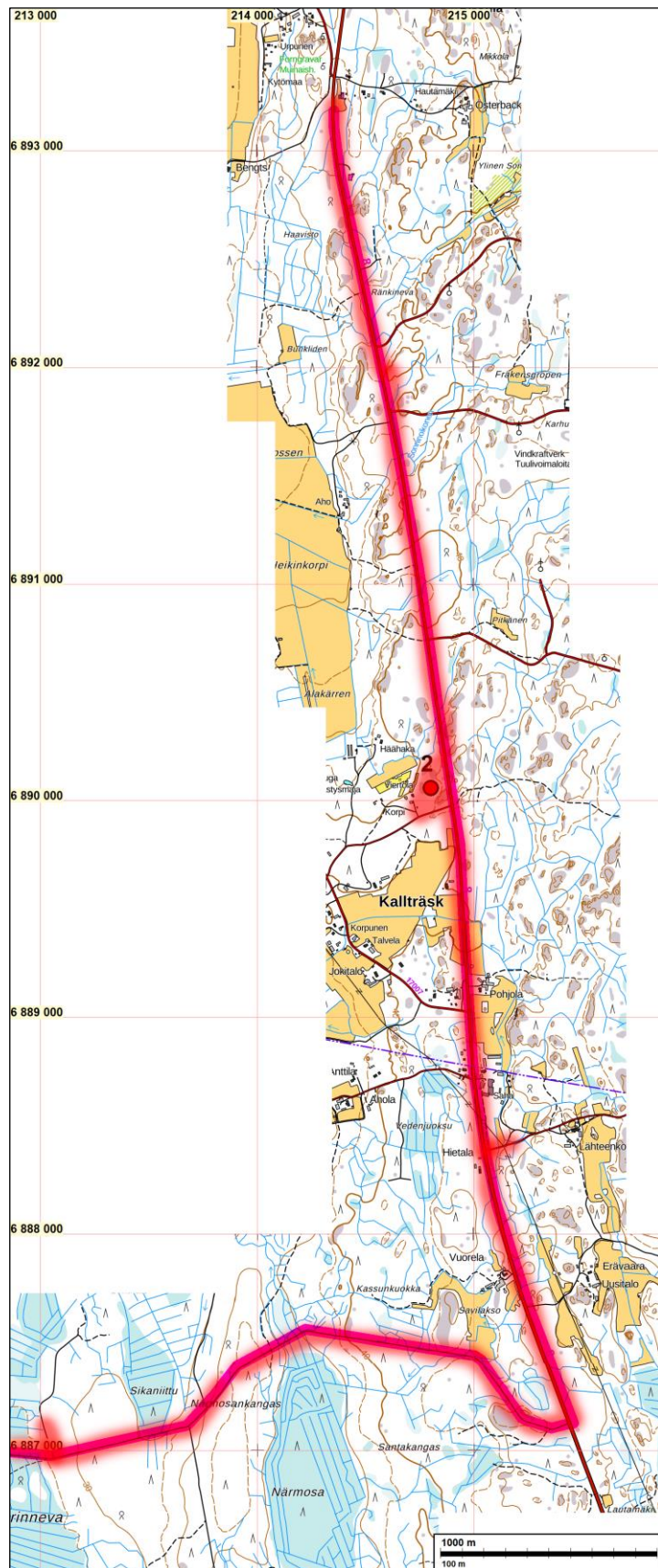
Maastossa katsotut (tarkastetut) alueet

Punaisella on merkitty ne alueet mitkä voi tulkita katsotuksi eli tarkastetuksi (riippuen termin määritelmästä – termillä ei ole yleistä eikä standardoitua määritystä, joten ”tarkastettu alue” käsite on subjektiivinen). Paikoin katse on voinut osua kauemmaksi ja haravoida maastoa tarkemmin, paikoin lähemmäksi ja epätarkemmin, pahimmissa maastoissa vain enimmän ajan jalkojen juureen. Paikoin aikaa käytettiin jollain maastonkohdalla ja taipaleella enemmän, paikoin kuljettiin ripeästi maastoa katsellen. Joissain maastonkohdissa tehtiin koekuoppia tai kairanpistoja ja intensiivistä silmänvaraista havainnointia, ja joissain paikoin, kuten tiheissä vesakoissa ja louhikoissa, keskityttiin etenemiseen, laajemman havainnoinnin ollessa mahdotonta. Karttaa on siis tulkittava suuripiirteisesti. Sitä ei voi tulkita niin, että kaikki tarkastetuksi merkittyjen alueiden jäännökset on havaittu. Kartta on tehty museoviranomaisten vaatimuksesta, heidän hallinnolliseen käyttöönsä eikä sitä saa julkaista ilman tekijän lupaa.

Koko alue on tarkastettu laserkeilausaineiston, maastokarttojen ja ilmakuvien avulla. Maastossa on katsottu tunnettujen kohteiden lisäksi ne kohdat ja alueet, joista on arvioitu mahdolliseksi joltain arkeologisesti mielenkiintoista löydettävän, sekä maastot matkalla sellaisille kohdille ja sellaisia maastoja etsittäessä.

Tutkimusalue vihreällä, sähkönsiirtoreitti purppuralla ja tarkastetut alueet punaisella.

Sähköniirtoreitti.